

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Zainwestujmy razem w środowisko

Na co warto zwrócić uwagę – projekty przyrodnicze

Program LIFE

Ireneusz Mirowski Wydział LIFE NFOŚiGW

05.10.2021 r.

Nabór 2021 – gdzie umieścić nasz wniosek?

Nabór w obszarze Środowisko i dotyczący podprogramu Przyroda i różnorodność biologiczna obejmuje:

LIFE-2021-SAP-NAT-NATURE — Przyroda i różnorodność biologiczna

35 projektów o śr. budżecie 2-13 mln euro

LIFE-2021-SAP-NAT-GOV — Zarządzanie przyrodą

2 projekty o śr. budżecie 0,7-2 mln euro

Standard Action Projects - Projekty Działań Standardowych, to „projekty tradycyjne”

Typy projektów / działań

NAT - „Dobre praktyki” oznaczają rozwiązania, techniki, metody i strategie, które są właściwe, efektywne kosztowo i nowoczesne (na poziomie państwa członkowskiego, jak i na poziomie sektorów), wdrażane na skalę operacyjną i na warunkach, które umożliwią osiągnięcie efektów opisanych w kryterium przyznania dotacji „Efekty” - akapit pierwszy (patrz w „Zaproszeniu do składania wniosków” str.30, *ambitne i wiarygodne efekty, bez szkody dla innych celów szczegółowych Programu LIFE*).

GOV - Wspieranie rozwoju, wdrażania, monitorowania i egzekwowania ustawodawstwa UE i polityki, m.in. poprzez poprawę zarządzania na wszystkich poziomach, w szczególności dzięki zwiększeniu potencjału aktorów publicznych i prywatnych oraz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego.

Właściwy stan ochrony

Definicja:

Jest to suma oddziaływań na gatunek, mogąca w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na rozmieszczenie i liczebność jego populacji na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego gatunku, przy której dane o dynamice liczebności populacji tego gatunku wskazują, że gatunek jest trwałym składnikiem właściwego dla niego siedliska, naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości oraz odpowiednio duże siedlisko dla utrzymania się populacji tego gatunku istnieje i prawdopodobnie nadal będzie istniało (Dyrektywa siedliskowa, 1992).

Ocena stanu ochrony gatunku

Stan ochrony:

- WŁAŚCIWY (FV)
- NIEZADOWALAJĄCY (U1)
- ZŁY (U2)

Dla gatunku oceniane są: zasięg, populacja, jakość i powierzchnia dogodnego siedliska, perspektywy ochrony gatunku w przyszłości.

Obszar interwencji: „Przestrzeń dla przyrody”

Każdy projekt ukierunkowany na poprawę stanu gatunków lub siedlisk za pomocą obszarowych środków ochrony lub odtworzenia wpasowuje się w zakres kwalifikowalny obszaru interwencji „Przestrzeń dla przyrody”. Do tej kategorii mogą należeć na przykład projekty odtworzenia lub poprawy stanu naturalnych lub półnaturalnych siedlisk, lub siedlisk gatunków, zarówno wewnątrz istniejących obszarów chronionych, jak i poza nimi. Mogą to być również projekty utworzenia dodatkowych obszarów chronionych (lub zwiększenia nacisku na różnorodność biologiczną i atuty istniejącego obszaru chronionego), korytarzy ekologicznych lub innych elementów zielonej infrastruktury, projekty, których celem jest przetestowanie lub zademonstrowanie nowej strategii zagospodarowania terenu, projekty złagodzenia presji na środowisko naturalne itd.

Obszar interwencji: „Ochrona naszych gatunków”

Każdy projekt, którego celem jest poprawa stanu gatunku (lub, w przypadku inwazyjnych gatunków obcych, ograniczenie jego wpływu), poprzez użycie dowolnych metod z wyjątkiem obszarowych środków ochrony lub odtworzenia, może zakwalifikować się do obszaru interwencji „Ochrona naszych gatunków”. Biorąc pod uwagę szerokie spektrum zagrożeń, jakie mogą czyhać na gatunek i tak już dotknięty degradacją naturalnego siedliska, w którym żyje, projekty dotyczące tego obszaru mogą przybrać niezwykle różnorodne formy - od twardych projektów infrastrukturalnych po edukację i zwiększanie świadomości otoczenia.

Przyroda i różnorodność biologiczna

Celem projektów LIFE „Przyroda i różnorodność biologiczna” może być wyłącznie dzika flora i fauna lub naturalne albo półnaturalne siedlisko

Projekty badawcze nie są wspierane przez Program LIFE

Przyroda i różnorodność biologiczna

Jasne sprecyzowanie celów i działań projektu w powiązaniu z różnorodnością biologiczną oraz w oparciu o zdefiniowane rezultaty jest warunkiem koniecznym obiektywnej oceny wniosków

CELE – DZIAŁANIA – EFEKTY

Monitoring wpływu działań projektowych na osiągnięcie celów projektu

Komunikacja, interesariusze

PRIORYTETY 1

dyrektywa siedliskowa

skoncentrowane na siedliskach i gatunkach znajdujących się w niekorzystnym i pogarszającym się położeniu pod względem stanu ochrony, wyróżnionych w najnowszych raportach sporządzonych zgodnie z Art. 17 Dyrektywy (<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>), w szczególności, jeśli ich stan jest zły i pogarsza się (U2 „minus”) zarówno na obszarze UE, jak i na poziomie kraju i regionu biogeograficznego, w którym projekt jest realizowany

Lista U2 „minus” – w Aktualnościach LIFE z dnia 28.07.2021

<https://www.gov.pl/web/nfosigw/aktualnosci-life3>

PRIORYTETY 1

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

W przypadku gatunków ptaków, a także gatunków i siedlisk, które nie zostały uwzględnione w ustawodawstwie unijnym, dotyczącym sieci Natura 2000, priorytet zostanie nadany wnioskowi jednoznacznie ukierunkowanemu na gatunki lub siedliska w większym stopniu zagrożone wyginięciem (w szczególności: status „zagrożony” lub gorszy) i umieszczone na odpowiedniej czerwonej liście UE siedlisk lub gatunków

Lista priorytetowych gatunków ptaków – w Aktualnościach LIFE z dnia 15.06.2021

<https://www.gov.pl/web/nfosigw/aktualnosci-life3>

PRIORYTETY 2

Dyrektywy UE: ptasia i siedliskowa

Wnioski dotyczące poprawy stanu ochrony lub tendencji gatunków i siedlisk uznanych za istotne dla UE, w szczególności, jeśli projekty będą wdrażać cele i stosować środki wymienione w krajowych lub regionalnych Priorytetowych Ramach Działań (PAF). W szczególności:

- ❖ W odniesieniu do obszaru interwencji „**Przestrzeń dla przyrody**”, priorytet nadaje się projektom, które skupiają się na wdrożeniu celów ochrony dla istniejących obszarów Natura 2000, w szczególności, jeśli cele ochrony zostały jasno zdefiniowane, na poprawie stanu gatunków i siedlisk, dla których obszary te są przeznaczone.
- ❖ W odniesieniu do obszaru interwencji „**Ochrona naszych gatunków**”, priorytet nadaje się projektom, które kierunkują działania na zmniejszenie śmiertelności tych gatunków (np. poprzez trucie, nielegalne zabijanie, przyłów), zapobieganie konfliktom pomiędzy interesariuszami, budowanie akceptacji i promowanie współistnienia z chronionymi gatunkami

PRIORYTETY 2

Siedliska i gatunki o niezadowalającym statusie ochrony

Priorytet będzie nadawany określonym siedliskom i gatunkom o niezadowalającym statusie ochrony (włącznie z niektórymi gatunkami wymienionymi w załącznikach IV i V do dyrektywy siedliskowej), w ramach priorytetu polityki związanego ze strategią różnorodności biologicznej „Wdrażanie celów UE w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych dla gatunków i siedlisk.”

Rozporządzenie w sprawie inwazyjnych gatunków obcych

Priorytet zostanie nadany:

- ❖ inwazyjnym gatunkom obcym umieszczonym na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii zgodnie z Artykułem 4(1) Rozporządzenia UE nr 1143/2014 i/lub inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla państwa członkowskiego lub regionu zgodnie z Art. 12 i 11 Rozporządzenia; lub
- ❖ innym inwazyjnym gatunkom obcym, które wpływają negatywnie na stan lub tendencje w ochronie gatunków i siedlisk ważnych dla UE, innych gatunków chronionych na mocy ustawodawstwa UE lub umieszczonych na liście gatunków zagrożonych w UE lub na światowej czerwonej liście (to ostatnie dotyczy grup gatunków i/lub regionów nie objętych czerwonymi listami UE)

PRIORYTETY 2

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Strategia różnorodności biologicznej UE na okres do 2030

- **szczegółowe priorytety dla LIFE** znaleźć można w obrębie poniższych 8 tematów:
 - ❖ **Utworzenie spójnej sieci obszarów chronionych**
 - ❖ **Wdrażanie celów UE w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych dla gatunków i siedlisk**
 - ❖ **Odbudowa ekosystemów zdegradowanych i bogatych w węgiel; zapobieganie i ograniczanie skutków klęsk żywiołowych**
 - ❖ **Poprawa stanu zdrowia i odporności zarządzanych lasów**
 - ❖ **Odwrócenie spadku populacji owadów zapylających**
 - ❖ **Przywracanie naturalnego stanu obszarów rolniczych / gruntów ornych (Bringing nature back to agricultural land)**
 - ❖ **Ekologizacja / zazielenianie obszarów miejskich i podmiejskich (Greening urban and peri-urban areas)**
 - ❖ **Pomiar i integrowanie wartości przyrody**

Priorytety polityki UE odnośnie do Przyrody i Różnorodności Biologicznej

Priorytet nr 1: Zakres, w jakim proponowany projekt przyczynia się do realizacji celów ustawodawstwa UE w dziedzinie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, w szczególności w kontekście dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej (włącznie z programem Natura 2000) oraz Rozporządzenia 1143/2014 o obcych gatunkach inwazyjnych

Priorytet nr 2: Zakres, w jakim proponowany projekt przyczynia się do realizacji celów Strategii Różnorodności biologicznej UE na rok 2030 w zakresie transeuropejskiej sieci przyrodniczej oraz EU Restoration Plan

Dwa obszary interwencji, które wymagają konkretnych i mierzalnych (SMART) celów, sformułowanych w oparciu o rezultaty

1: Przestrzeń dla przyrody: obszarowe środki ochrony i odbudowy
2: „Ochrona naszych gatunków”: środki ukierunkowane na konkretne gatunki

Najwyższy priorytet otrzymają projekty ukierunkowane na co najmniej jeden z dwóch obszarów interwencji i przynajmniej jeden z dwóch priorytetów polityki.

EFEKTY

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Oczekuje się, że wnioskodawcy zdefiniują, obliczą, objaśnią i osiągną oczekiwane efekty opisane w kryterium „Efekty” (patrz punkt 9 w „Zaproszeniu do składania wniosków” str. 30) w zakresie korzyści z ochrony.

Wszystkie projekty LIFE objęte będą obowiązkiem zgłaszania oczekiwanych wyników i efektów z uwzględnieniem **Kluczowych Wskaźników Efektywności (KPI) LIFE**. KPI przyczynią się do oceny wpływu projektu LIFE na poziomie środowiskowym, ale także **społeczno-ekonomicznym** (np. poprzez działania ukierunkowane na lokalną gospodarkę i społeczność). Wszystkie zmierzone wskaźniki powinny być spójne ze zdefiniowanym problemem ochrony lub różnorodności biologicznej oraz rodzajem zaplanowanych działań. Projekty dotyczące zielonej infrastruktury powinny obejmować zgłoszenie wpływu, jaki mają na uwarunkowania i usługi ekosystemowe.

Proszę zapoznać się ze wskaźnikami podanymi w Części C wniosku eGrant i je wypełnić, podając oczekiwane efekty projektu. W trakcie realizacji projektu wnioskodawca zostanie poproszony o uszczegółowienie podanych informacji.

TRWAŁOŚĆ

obowiązek utrzymania ekologicznego efektu działań zrealizowanych w ramach projektu przez okres co najmniej 30 lat po zakończeniu projektu

Więcej - w „Zaproszeniu do składania wniosków”, str. 15

Działania na obszarach Natura 2000

Działania mogą być ukierunkowane wyłącznie na gatunki i siedliska wymienione w oficjalnym formularzu - Standardowym Formularzu Danych (SDF)

Dla każdego projektu ukierunkowanego na obszar Natura 2000, wnioskodawca powinien dostarczyć w Aneksie do części B ogólny opis i mapę obszaru ze wskazaniem miejsca realizacji każdego z działań (proszę zapoznać się z dostępnymi do pobrania szablonami w odpowiednich załącznikach).

Zaleca się, aby wnioskodawcy sprawdzili, czy granice na ich mapach odpowiadają zamieszczonym na mapach dostępnych w przeglądarce UE Natura 2000(<http://natura2000.eea.europa.eu>).

Działania poza obszarami Natura 2000

Projekty ukierunkowane na cele związane z dyrektywą ptasią i siedliskową lub ukierunkowane na określony typ siedliska lub gatunku (poza gatunkami ptaków), określonego na szczeblu UE jako „zagrożony” lub gorszy w najbardziej aktualnej wersji czerwonej listy gatunków lub siedlisk. Działania poza obszarami Natura 2000 są dozwolone w następujących przypadkach:

- ❖ W celu poprawy spójności ekologicznej/ łączności w ramach sieci Natura 2000 w celu stworzenia spójnej Transeuropejskiej Sieci Przyrodniczej. W takim przypadku, konieczne jest spełnienie wszystkich spośród następujących warunków:

3 warunki

- ❖ W związku z poprawą stanu ochrony gatunków wymienionych w Załączniku IV, ale nie w Załączniku II do dyrektywy siedliskowej lub dowolnego rodzaju siedliska lub gatunku (z wyjątkiem gatunków ptaków), dla których status zagrożenia na poziomie UE został oceniony jako „zagrożony” lub gorszy w najbardziej aktualnej opublikowanej wersji europejskiej czerwonej listy gatunków lub siedlisk.
- ❖ W wyjątkowych przypadkach, i wyłącznie dla celów demonstracyjnych, projekty mogą obejmować działania na rzecz poprawy stanu ochrony siedlisk gatunków wymienionych w Załącznikach II i III do dyrektywy ptasiej. Należy jednak przedstawić gwarancję długoterminowej kontynuacji takiej inwestycji, w formie zobowiązania do otoczenia tych obszarów najbardziej adekwatną ochroną prawną lub umowną (przez co najmniej 30 lat) przed zakończeniem projektu. (...)

Reintrodukcja

Ponowne wprowadzanie gatunków i wprowadzanie / przemieszczanie gatunków w obrębie naturalnego zasięgu

11 warunków do spełnienia

Reintrodukcja lub wprowadzenie /przeniesienie gatunku poza obrębem obszaru Natura 2000 kwalifikuje się wyłącznie, jeśli wniosek spełnia wszystkie dodatkowe warunki:

2 warunki

Ochrona ex situ

Są to działania w rodzaju hodowli prowadzonej w niewoli, banków nasion itd., mogą jednak obejmować również zrównoważone inwestycje w infrastrukturę/ sprzęt. Aby projekt został zakwalifikowany, a dany obszar uznany za miejsce ochrony ex situ, musi mu towarzyszyć reintrodukcja gatunku w ramach projektu. W wyjątkowych przypadkach, inwestycje tego rodzaju mogą zostać zakwalifikowane przy braku planowanej reintrodukcji, jeśli istnieje solidne uzasadnienie dowodzące, że ochrona ex situ jest jedynym możliwym /użytecznym sposobem ochrony danego gatunku.

Wykupy gruntów

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Wykupy gruntów

11 warunków

Długoterminowa dzierżawa gruntu, zakup uprawnień i jednorazowa rekompensata – warunki j.w.

Inne formy – patrz „Zaproszenie do składania wniosków”

Działania powtarzalne

Zarządzanie siedliskami w trybie ciągłym i zadania rutynowe

Działania wykonywane raz do roku lub regularnie w innych odstępach czasu w związku z opieką nad siedliskiem, które były wykonywane jeszcze przed rozpoczęciem projektu, nie kwalifikują się do finansowania.

lub, w uzasadnionych sytuacjach, wnioskodawca musi wyjaśnić i uzasadnić we wniosku, dlaczego działania te powinny zostać objęte finansowaniem w ramach programu LIFE i w jaki sposób będą kontynuowane po zakończeniu projektu. (...)

Infrastruktura

Zwykle infrastruktura powinna mieścić się wewnątrz obszaru Natura 2000. W przypadku, gdy jest ulokowana na zewnątrz, jej trwałość należy zagwarantować w najwłaściwszy sposób (np. poprzez zaplanowanie sposobu zagospodarowania gruntu, umowy kontraktowe), a zarazem powinien być spełniony jeden z następujących warunków kwalifikacji:

3 warunki

Infrastruktura turystyczna z założenia nie kwalifikuje się do projektu. Wyjątkowo, gdy spełnia warunki:

3 warunki

Zielona infrastruktura

3 warunki

LIFE-2021-SAP-NAT-GOV – Zarządzanie przyrodą

Projekty w tym obszarze muszą **dotyczyć kwestii zgodności z przepisami unijnymi w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości** poprzez:

- ❖ tworzenie nowych, lub, jeśli istnieją, ulepszanie istniejących transgranicznych, krajowych lub regionalnych sieci praktyków lub ekspertów z dziedziny zapewniania zgodności; i/lub tworzenie, lub, jeśli istnieją, rozwijanie profesjonalnych kwalifikacji i szkoleń w celu zapewnienia większej zgodności z obowiązującymi instrumentami prawnymi UE regulującymi kwestie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej poprzez promowanie, kontrolowanie i egzekwowanie zgodności, lub
- ❖ stosowanie zasady zanieczyszczający płaci, przy użyciu prawa administracyjnego, prawa karnego i odpowiedzialności za środowisko; i / lub
- ❖ poprzez rozwijanie i wdrażanie strategii i polityk i/lub rozwijanie i stosowanie innowacyjnych narzędzi i działań w celu promowania, monitorowania i egzekwowania zgodności z obowiązującymi instrumentami prawnymi UE w zakresie przyrody i różnorodności biologicznej, lub zapewnienie stosowania zasady zanieczyszczający płaci poprzez odpowiedzialność za środowisko; i/lub
- ❖ ulepszanie systemów informacyjnych obsługiwanych przez organy władzy publicznej; i/lub
- ❖ angażowanie obywateli i innych w promowanie zgodności oraz forsowanie stosowania odpowiedzialności za środowisko w kontekście unijnego ustawodawstwa w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

Zakres - działania, które mogą otrzymać finansowanie (1/2)

Określenie „praktycy z dziedziny zgodności z przepisami środowiskowymi” obejmuje zarówno osoby pracujące na rzecz organów publicznych i instytucji w działania na rzecz zgodności z przepisami środowiskowymi, włącznie z władzami lokalnymi, regionalnymi, policją i służbą celną, agencjami i inspektoratami, najwyższymi izbami kontroli i wymiarem sprawiedliwości, jak również organizacje pozarządowe, pracowników akademickich i badaczy specjalizujących się w różnych aspektach zapewniania zgodności. Jeżeli chodzi o kwalifikacje zawodowe i szkolenia, to w ramach projektów należy zapewnić ich uwierzytelnienie oraz zmaksymalizować możliwości, jakie niosą za sobą technologie informacyjne, przy pomocy takich środków, jak webinaria oraz masowe, otwarte kursy internetowe (MOOC), aby umożliwić dotarcie z nauczaniem na odległość do jak największej liczby praktyków i w jak najbardziej oszczędny sposób. W ramach systemów i technik promowania można stosować wytyczne, usługi doradcze, kampanie podnoszące poziom świadomości, umowy partnerstwa lub systemy samokontroli, które ułatwiają podmiotom zobowiązanym zachowanie zgodności. Strategie i zasady polityki są ukierunkowane na wysoki poziom organizacji działań i interwencji, w szczególności pod kątem ryzyka. Systemy i techniki monitorowania mogą wiązać się z inspekcjami na miejscu, nadzorowaniem (w tym z wykorzystaniem satelitów i bezzałogowych statków powietrznych), wrywkowymi kontrolami, gromadzeniem informacji, analizami przemysłowymi, dochodzeniami policyjnymi, analizami danych i audytami środowiskowymi. Działania kontrolne i w zakresie egzekwowania przepisów mogą mieć podobnie szeroki zakres. Systemy i techniki rozpatrywania skarg i wniosków mogą obejmować elektroniczne systemy postępowania ze skargami, gorące linie, obserwatoria obywatelskie i inne platformy aktywności obywatelskiej. Platformy aktywności obywatelskiej mogą m.in. dać właściwym krajowym, regionalnym i lokalnym władzom możliwość zaangażowania obywateli w monitorowanie stanu środowiska i inne formy monitorowania, generując jednocześnie bardziej ujednoczone i użyteczne dane.

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Zakres - działania, które mogą otrzymać finansowanie (2/2)

Promowanie efektywnego uczestnictwa oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska i polityki różnorodności biologicznej oraz ustawodawstwa dla całego społeczeństwa, NGO, prawników, sędziów, administracji publicznej lub innych zainteresowanych stron z myślą o zwiększeniu wiedzy i zrozumienia oraz usprawnieniu stosowania tych środków uczestnictwa publicznego i/lub dostępu do wymiaru sprawiedliwości, ze szczególnym naciskiem na ochronę przyrody, bioróżnorodności, wody i instrumentów odnoszących się do środowiska naturalnego.

Projekty powinny bazować na gotowych modułach i know-how w dziedzinie prawa ochrony środowiska, opracowanego przez Komisję oraz na obwieszczeniu Komisji w sprawie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w związku ze sprawami dotyczącymi środowiska oraz na materiałach pokrewnych.

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Warto zapoznać się z punktem nr 13. Ważne, na str. 40 w „Zaproszeniu do składania wniosków”

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Poniżej link do bazy projektów LIFE na stronie KE/CINEA oraz adres strony KE/CINEA:

<https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search>

https://cinea.ec.europa.eu/life_en

Kontakt do KPK LIFE: life@nfosigw.gov.pl

Dziękuję za uwagę

life@nfosigw.gov.pl

ZAPRASZAMY NA:

www.nfosigw.gov.pl/life

NFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej